

บทที่ 3

การทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎี

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำแนวคิดตลอดจนทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มาอ้างอิงเพื่อประกอบการค้นคว้า ดังนี้

3.1 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “พฤติกรรมการซื้อสลากออมสิน” นั้นไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้เลย แต่มีงานวิจัยที่สามารถเอามาเป็นแบบอย่างใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้ เช่นงานของ

จุไรรัตน์ ศรีตระกูล (2536) ศึกษาปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจลงทุนทางการศึกษาสำหรับบุตรหญิงในชนบทภาคเหนือของไทย โดยศึกษาถึงผลกระทบจากรายได้นอกภาคเกษตรของสตรีในสังคมชนบทที่มีการพัฒนาทางโครงสร้างการผลิตที่แตกต่างกันต่อโอกาสทางการศึกษาของสตรีในรุ่นต่อไป ผลการศึกษาพบว่า โอกาสการจ้างงาน รายได้จากอาชีพนอกภาคเกษตรของสตรีในแต่ละหมู่บ้านจะมีผลต่อโอกาสทางการศึกษาของเด็กหญิงในครัวเรือน เด็กหญิงที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีความต้องการแรงงานหญิงมากเด็กหญิงจะเข้าสู่แรงงานเร็วกว่าเด็กชาย ผู้ปกครองจะให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กหญิงและเด็กชายไม่แตกต่างกันนัก และได้ศึกษาถึงอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนทางการศึกษาของบุตรหญิงในครัวเรือน โดยวิธีทางเศรษฐมิติที่เรียกว่า Logit Model ซึ่งอาศัยวิธีการประมาณค่าแบบวิธีภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimates) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรอิสระอันได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กหญิง รายได้ของครัวเรือนและความคาดหวังของผู้ปกครองที่ว่าเด็กหญิงที่มีการศึกษาในระดับเดียวกัน จะมีผลในทางบวกต่อโอกาสทางการศึกษาของเด็กหญิงในครัวเรือน เด็กหญิงที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ต่างกันจะได้รับโอกาสทางการศึกษาต่างกัน โดยที่โอกาสทางการศึกษาเรียงจากสูงไปต่ำในหมู่บ้านตามลักษณะดังต่อไปนี้ หมู่บ้านเกษตรก้าวหน้า หมู่บ้านอุตสาหกรรมบันเทิงหรือบริการ หมู่บ้านอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม และหมู่บ้านเกษตรล้าหลัง(เกษตรน้ำฝน) ตามลำดับ

ฉนิษ ป่าจิวัง (2537) ทำการศึกษาเรื่อง การเลือกธนาคารพาณิชย์ของลูกค้าเพื่อใช้บริการเงินฝากในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธี ร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่

สำคัญที่สุดที่ทำให้ลูกค้ากลุ่มตัวอย่างเลือกใช้บริการเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ คือ ความสะดวก รวดเร็วในการบริการ รองลงมาคือ ทำเลที่ตั้งของธนาคารใกล้บ้าน / ที่ทำงาน ไปมาสะดวก พนักงานของธนาคารสุภาพ น่าเชื่อถือ และชื่อเสียงของธนาคารดี น่าเชื่อถือ สำหรับปัญหาในการใช้บริการเงินฝากที่พบมากที่สุดคือ สถานที่จอดรถไม่สะดวก รองลงมาคือ การให้บริการล่าช้า เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นประจำ พนักงานมีน้อย และพนักงานไม่มีอัธยาศัยการต้อนรับที่ดี โดยกลุ่มตัวอย่างลูกค้าให้ความสำคัญเพิ่มเติมว่า มีความต้องการให้ธนาคารพาณิชย์ปรับปรุงในด้านต่าง ๆ คือให้มีจำนวนพนักงานที่ให้บริการเพียงพอและมีการให้คำแนะนำบริการต่าง ๆ มีความรวดเร็วในการให้บริการและบริการรักษาความปลอดภัยมากขึ้น มีเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ทันสมัยใช้งานได้ดีมีสถานที่จอดรถสะดวก มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการขายที่ดีและมีของชำร่วย ของแจกในเทศกาลที่สำคัญ และธนาคารไม่ควรเก็บค่าธรรมเนียมของบริการต่าง ๆ หลายขั้นตอน

สุวิทย์ โทสิตารัตน์ (2540) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากออมทรัพย์ ลูกค้าของธนาคารในเขตอำเภอทอง จังหวัดแพร่ ด้วยวิธีร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดที่ลูกค้าเลือกใช้บริการเงินฝากออมทรัพย์ 5 อันดับแรกได้แก่ สถานที่ใกล้บ้าน เนื่องจากปัจจุบันธนาคารมีมากมายหลายแห่ง ลูกค้ามักจะเลือกใช้บริการจากธนาคารที่ใกล้บ้านที่สุด เพราะไม่ต้องเสียเวลาเดินทาง ปัจจัยต่อมาคือ พนักงานพูดจาสุภาพ จะเป็นสิ่งดึงดูดลูกค้าให้มาใช้บริการ เนื่องจากเกิดความประทับใจพนักงาน ที่มีความรอบรู้ในการแนะนำบริการและผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด รู้จักคุ้นเคยกับพนักงาน การมี สัมพันธภาพคุ้นเคยทำให้ลูกค้าไว้วางใจ และอันดับสุดท้ายคือพนักงานให้การบริการอย่างรวดเร็วสำหรับการรณรงค์บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารที่ลูกค้าสนใจมากที่สุดคือ ทูน่าการศึกษา เพราะได้ประโยชน์เป็นการส่งเสริมการศึกษาไปในตัว รองลงมาคือการแจกสิ่งของ และรายการท่องเที่ยวตามลำดับ แต่ยังไม่ควรรณรงค์แบบจัดชิงรางวัลเนื่องจากมีผู้สนใจจริงไม่ถึงหนึ่งในสามส่วน หากทำการแจกรางวัลจะไม่ก่อให้เกิดผลสำเร็จ

จันทร์จิรา สุริยะชัยพร (2541) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทางเลือกใช้บริการเงินฝากของลูกค้าธนาคารนครหลวงไทย จำกัด(มหาชน) ด้วยวิธีร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ของธนาคารทราบถึงปัญหาของสถานะเศรษฐกิจที่ถดถอย โครงสร้างของธนาคารนครหลวงไทย จำกัด(มหาชน) ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยทราบถึงการแข่งขันระดมเงินฝากของธนาคารโดยจ่ายอัตราดอกเบี้ยสูง และทราบถึงการค้าประกันเงินฝากเต็มจำนวนโดยรัฐบาล ลูกค้ามีความเห็น

ว่า ความมั่นคงของธนาคาร มีความเสี่ยงและไม่มีความเสี่ยงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน จึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านอัตราดอกเบี้ยและความมั่นคงของธนาคารไม่ใช่ปัจจัยที่ถูกนำมาพิจารณาในการเลือกใช้บริการเงินฝากกับธนาคารเพียงปัจจัยเดียว แต่เป็นเพียงปัจจัยหลักในอันดับต้น ๆ เท่านั้น นอกจากนี้ลูกค้ายังพิจารณาจากการบริการของผู้บริหารสาขา และพนักงานที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี พุดจาสุภาพ ให้การบริการที่สะดวก รวดเร็วและเชื่อถือได้ รวมถึงทำเลที่ตั้งธนาคารไปมาสะดวก อยู่ใกล้บ้านหรือที่ทำงาน

อรุณี ดวงคำสวัสดิ์ (2542) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการในการใช้เครื่องบันทึกการเก็บเงินสำหรับออกใบกำกับภาษีอย่างย่อ ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ Logic Model ผลการศึกษาพบว่า การตัดสินใจของผู้ประกอบการในการใช้เครื่องบันทึกการเก็บเงินสำหรับออกใบกำกับภาษีอย่างย่อมีปัจจัยด้านจำนวนเงินรายได้พึงประเมิน (บาท/ต่อปี) และปัจจัยด้านเครื่องบันทึกการเก็บเงินช่วยควบคุมระบบการเงินให้ถูกต้อง รวมสองปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการ

นิติกร ตำนานภักดิ์ (2543) ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธี Chi - Square ผลการศึกษาพบว่าเพศหญิงซื้อสลากมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 20-39 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนมีรายได้ระหว่าง 5,000 - 14,999 บาทต่อเดือน มีรายได้ครัวเรือนระหว่าง 10,000 - 19,999 บาทต่อเดือน มักซื้อสลากทุกงวดจากแผงขายทั่วไปที่พบ ชอบเสี่ยงโชค ไม่เลือกโอกาสสำคัญและช่วงเวลาการซื้อ จะซื้อสลากเกินราคาที่กำหนดไว้ฉบับละ 1 - 5 บาท

ปัจจัยที่มีผลต่อความถี่ในการซื้อสลากคือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา พบว่าเพศชายซื้อสลากบ่อยกว่าเพศหญิง กลุ่มอายุมากกว่าซื้อสลากบ่อยกว่ากลุ่มอายุน้อย กลุ่มสถานภาพสมรสซื้อบ่อยกว่ากลุ่มสถานภาพโสด กลุ่มผู้มีการศึกษาน้อยกว่าซื้อบ่อยกว่ากลุ่มผู้มีการศึกษาสูง

ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการซื้อสลากคือ เพศชายซื้อสลากปริมาณมากกว่าเพศหญิง กลุ่มอายุมากกว่าซื้อสลากปริมาณมากกว่ากลุ่มอายุน้อย สถานภาพสมรสซื้อมากกว่าสถานภาพโสด อาชีพอิสระ/ค้าขาย/เจ้าของกิจการ ซื้อสลากปริมาณมากกว่าอาชีพอื่น ๆ กลุ่มรายได้สูงกว่าซื้อสลากปริมาณมากกว่ากลุ่มรายได้ต่ำ กลุ่มรายได้ครัวเรือนสูงจะซื้อสลากปริมาณมากกว่ากลุ่มรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า ความถี่ในการซื้อสลากและปริมาณการซื้อสลากมีผลต่อการถูกรางวัลเป็น

อย่างมาก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าปริมาณสลากที่มีจำหน่าย ราคากำหนด เงินรางวัล ทั้งหมดเหมาะสมดีแล้ว แต่จำนวนรางวัลมีน้อยเกินไป

3.2 ทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา

3.2.1 ทฤษฎีความต้องการถือเงินของ Milton Friedman (1968)

ตามแนวคิดของ Friedman พัฒนารูปร่างมาจากแนวความคิดของนักทฤษฎีปริมาณเงินของสำนักเคมบริดจ์ ซึ่งอธิบายปัจจัยที่กำหนดความต้องการถือเงิน โดยมองว่าเงินเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดอรรถประโยชน์ (Utility) บุคคลมีอุปสงค์ต่อเงินเพราะเห็นว่าเงินจะก่อให้เกิดอรรถประโยชน์ขึ้นได้ พฤติกรรมการเลือกถือเงินของบุคคลเป็นสัดส่วน โดยตรงกับรายได้ที่เป็นตัวเงิน และมีบางส่วนมีความคิดคล้ายคลึงกับ John Maynard Keynes ที่เรียกว่า ทฤษฎีความพอใจในสภาพคล่อง (liquidity preference theory) ซึ่งอธิบายความต้องการถือเงินของบุคคลแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ความต้องการถือเงินไว้เพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน
2. ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน
3. ความต้องการถือเงินเพื่อการเก็งกำไร

โดยที่ความต้องการในการถือเงินเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและยามฉุกเฉิน มีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ ส่วนความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรขึ้นอยู่กับภาวะคาดคะเนอัตราดอกเบี้ยในอนาคต แต่ Friedman มองความต้องการถือเงินของบุคคลว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความมั่งคั่ง (wealth) ภายใต้ความมั่งคั่งนี้ บุคคลจะเลือกผสมผสานการถือทรัพย์สินต่าง ๆ ตามแนวคิดของแต่ละบุคคล โดยคำนึงถึงอรรถประโยชน์ (utility) ที่จะได้รับตอบแทนจากการถือทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ กัน การจัดส่วนประกอบในการถือสินทรัพย์เรียกว่า portfolio

การจัด Portfolio ในความคิดของ Friedman ไม่ได้หมายถึงพันธบัตรอย่างเดียว ตามแนวคิดของ Keynes แต่ Friedman เห็นว่ารูปแบบต่าง ๆ ในการถือสินทรัพย์ของบุคคลมีมากกว่า 5 แบบดังนี้

1. เงิน (Money) หมายถึง สิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในการชำระหนี้ หรือในการชำระค่าสินค้าซึ่งมีมูลค่าในรูปตัวเงินคงที่ Friedman ถือว่าอัตราผลตอบแทนที่แท้จริงของเงินขึ้นอยู่กับระดับราคาทั่วไปของสินค้าและบริการ

2. พันธบัตร (Bond) หมายถึง สิทธิเรียกร้องที่มีต่อกระแสของเงินที่จะได้รับชำระในอนาคตซึ่งมีมูลค่าในรูปตัวเงินคงที่ต่อปี (nominal yield) Friedman เชื่อว่าบุคคลจะเลือกถือพันธบัตร เมื่อผลตอบแทนจากพันธบัตรนั้นสูง โดยคาดหมายว่าผลตอบแทนในรูปตัวเงินคงที่ต่อปีหรืออัตราดอกเบี้ยจากการถือพันธบัตรนั้นสูงกว่าดอกเบี้ยในท้องตลาด ก็จะถือเงินสดน้อยลง

3. หุ้น (Equity) หมายถึง สิทธิเรียกร้องที่มีต่อผลตอบแทนของธุรกิจตามสัดส่วนจำนวนหุ้นที่ถืออยู่ การพิจารณาผลตอบแทนจากการถือสินทรัพย์ในรูปของหุ้นนั้น Friedman พิจารณาผลตอบแทนของหุ้นเช่นเดียวกับผลตอบแทนของพันธบัตร (Bond) Friedman เห็นว่าการเลือกถือหุ้นมีผลให้การถือเงินสดลดลง โดยที่ผลตอบแทนจากหุ้นพิจารณาเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) ผลตอบแทนต่อปีในกรณีที่ราคาไม่เปลี่ยนแปลง
- 2) จากการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของผลตอบแทนในรูปตัวเงิน อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของราคา
- 3) จากกำไรส่วนทุนหรือขาดทุนส่วนทุน อันเนื่องมาจากราคาตลาดของหุ้นที่เปลี่ยนแปลงไป

4. สินทรัพย์กายภาพที่มีใช้มนุษย์ (Physical non-human goods) Friedman หมายถึง สินค้าที่มีตัวตนจับต้องได้ ผลตอบแทนจากสินค้าคือเมื่อบุคคลคาดว่าราคาสินค้าในอนาคตจะสูงขึ้นกว่าเดิมบุคคลจะต้องเปลี่ยนมาถือสินค้าเพื่อเก็งกำไร

5. ทุนมนุษย์ (Human capital) Friedman หมายถึง มนุษย์เป็นปัจจัยการผลิตชนิดหนึ่ง ทรัพย์สินมนุษย์คือกำลังความสามารถในการผลิต (productive capacity) ของมนุษย์ และสามารถก่อให้เกิดรายได้

3.2.2 ทฤษฎีการออมและการลงทุน

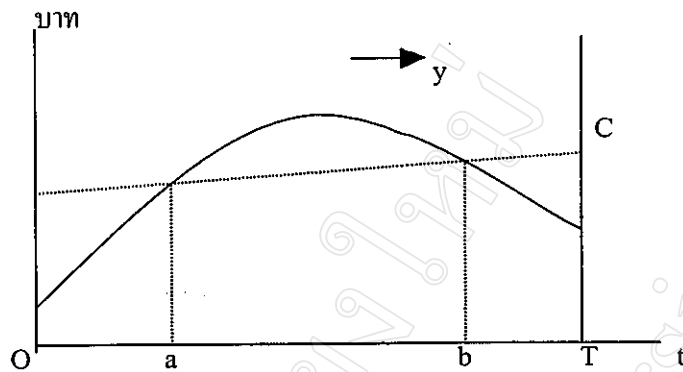
นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก มีความเห็นเกี่ยวกับการออมและการลงทุนว่าขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย (ประพันธ์ เสวตนันท์, 2522; กัญญา กุณทีกาญจน์, 2539) โดยการออมจะมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กล่าวคือ ถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น บุคคลหรือผู้บริโภคจะยินดีหรือพอใจออมเงินเพิ่มขึ้น โดยลดการบริโภคลง ทั้งนี้เพื่อต้องการได้รับดอกเบี้ยซึ่งเป็นผลตอบแทนของการออมที่สูงขึ้น ดังนั้นถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงจะทำให้มีเงินออมเพิ่มมากขึ้น ส่วนการลงทุนนั้นจะมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับอัตราดอกเบี้ย กล่าวคือ ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงปริมาณการลงทุนจะลดน้อยลง แต่ถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยต่ำลง ปริมาณการลงทุนจะเพิ่มมากขึ้น เพราะการลงทุนจะเสียค่าใช้จ่ายในการให้ได้มาซึ่งเงินทุน (Cost of fund) นั้นเอง ฉะนั้น ถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยต่ำ การ

ทำให้ได้มาซึ่งเงินทุน ย่อมเสียค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อย ทำให้มีการลงทุนเพิ่มมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยสูง การทำให้ได้มาซึ่งเงินทุนก็ย่อมต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง จึงทำให้การลงทุนมีน้อย

ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยจะเป็นตัวคอยปรับปริมาณการออมให้เท่ากับปริมาณการลงทุนอยู่เสมอ กล่าวคือ ถ้าปริมาณการออมมีมากกว่าปริมาณการลงทุนทำให้ผู้ออมแข่งขันกันเองในการที่จะให้นักลงทุนกู้ยืม ผลของการแข่งขันทำให้ระดับอัตราดอกเบี้ยลดลง ซึ่งจะทำให้ปริมาณการออมดังนั้น อัตราดอกเบี้ยจะเป็นตัวคอยปรับปริมาณการออมให้เท่ากับปริมาณการลงทุนอยู่เสมอ กล่าวคือ ถ้าปริมาณการออมมีมากกว่าปริมาณการลงทุนทำให้ผู้ออมแข่งขันกันเองในการที่จะให้นักลงทุนกู้ยืม ผลของการแข่งขันทำให้ระดับอัตราดอกเบี้ยลดลง ซึ่งจะทำให้ปริมาณการออมในช่วงเวลาต่อไปลดลง ขณะเดียวกันปริมาณการลงทุนก็จะเพิ่มขึ้น ในที่สุดจะมาสู่ระดับอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพ ที่การออมเท่ากับการลงทุนพอดี

3.2.3 ทฤษฎีการบริโภคตลอด ช่วงอายุขัย (The Life Cycle Hypothesis)

ผู้คิดค้นข้อสมมุติฐานนี้คือ Ando และ Modigliani ซึ่งมีแนวคิดคล้าย ๆ กับ Fried-man ที่ว่าการใช้จ่ายในการบริโภคนั้นไม่ได้ขึ้นกับรายได้ในปัจจุบัน (ประพันธ์ เสวตนันท์, 2522) ตามข้อสมมุติฐานนี้ผู้บริโภคจะมีแบบแผนของรายได้ตลอดชั่วชีวิตของเขาในลักษณะที่รายได้จะต่ำมากในตอนต้นของชีวิต และค่อย ๆ เพิ่มสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ จะมีรายได้สูงสุดตอนกลางของชีวิต หลังจากนั้นจะค่อย ๆ ลดลงไปจนอยู่ในระดับต่ำเกือบเท่าตอนต้นของชีวิต เหตุผลที่นำมาอธิบายคือประสิทธิภาพในการผลิต (Productivity) โดยในตอนต้นของชีวิตนั้นผู้บริโภคมักจะมีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ และค่อย ๆ สูงขึ้นในตอนกลางชีวิต และกลับมามีประสิทธิภาพในการผลิตตกต่ำลงอีกในตอนปลายชีวิต ในแง่การบริโภคนั้นข้อสมมุติฐานนี้เชื่อว่า ระดับการบริโภคของผู้บริโภคจะมีแนวโน้มค่อนข้างคงที่หรือเพิ่มขึ้นเล็กน้อยตลอดชั่วชีวิตของเขา ข้อจำกัดของข้อสมมุติฐานนี้มีเพียงว่ามูลค่าปัจจุบันของการบริโภคทั้งหมดของเขาจะต้องไม่มากกว่ามูลค่าปัจจุบันของรายได้ทั้งหมดของเขา ดังภาพที่ 3.1

ภาพ 3.1 แสดง Life Cycle Hypothesis

จากภาพที่ 3.1 แสดงให้เห็นแบบแผนของรายได้และการบริโภคตามแนวคิดของข้อสมมุติฐานนี้ ในระยะต้นของชีวิต (O-a) ผู้บริโภคจะต้องกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายในการบริโภค ในระยะกลางของชีวิต (a-b) เขาจะเริ่มออมเพื่อนำเงินไปใช้หนี้ตอนต้นชีวิต และออมไว้ใช้เมื่อตอนปลายชีวิตด้วย และในช่วยปลายชีวิต (b-T) รายได้น้อยลงแต่การบริโภคยังอยู่ในระดับสูง ระยะนี้เริ่มเอาเงินออมมาใช้จ่ายจนสิ้นชีวิตไป ถ้าข้อสมมุติฐานนี้เป็นความจริง กลุ่มคนที่มีรายได้สูงจะมีสัดส่วนของการบริโภคเมื่อเทียบกับรายได้ค่อนข้างต่ำ (C/Y มีค่าสูงโดยเปรียบเทียบ) การวิจัยที่อาจจะมีขึ้นในลักษณะ cross-section นั้นจะต้องพบว่า ค่า C/Y จะค่อยลดลงเมื่อรายได้สูงขึ้น อันเป็นการแสดงว่า MPC (Marginal Propensity to Consume) จะน้อยกว่า APC (Average Propensity to consume)

3.2.4 ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motive Theory)

แรงจูงใจ (Motive) คือ “ความต้องการที่ได้รับจากการกระตุ้นของบุคคลหนึ่งที่ต้องการมีการแสวงหาความพอใจด้วยพฤติกรรมที่มีเป้าหมาย” ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจูงใจที่มีชื่อเสียงมากคือ ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's theory of motivation) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2537) ตามแนวคิดของ A.H Maslow เชื่อว่าเมื่อคนเราเกิดมานั้นมีความต้องการที่จะบริโภคตามความจำเป็นของร่างกาย และเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายและจิตใจ ความต้องการการบริโภคสินค้าและบริการดังกล่าวบางชนิดผู้บริโภคสามารถทำขึ้นเองได้ แต่อีกหลายชนิดไม่สามารถทำขึ้นเองได้ จึงจำเป็นต้องซื้อจากผู้อื่น ความต้องการของมนุษย์ คือการขาดแคลนสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ทำเป็นแก่ชีวิตของบุคคลผู้นั้นสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physical Needs) คือความต้องการพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิต เช่นอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นต้น
2. ความต้องการทางจิตใจ (Psychological Needs) คือความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ในสังคม ดังนี้
  - 2.1 ความต้องการมีชีวิตอยู่รอด หรือปลอดภัยทางร่างกาย (Safety needs) ซึ่งหากความต้องการพื้นฐานข้างต้นยังไม่ได้รับการตอบสนอง มนุษย์ก็จะมองข้ามเรื่องความปลอดภัยนี้ไป
  - 2.2 ความต้องการที่จะให้ตนเป็นที่ยอมรับทางสังคม (Social needs) เป็นความต้องการความรักและการมีส่วนร่วมทางสังคม รวมถึง การเป็นที่ยอมรับของคนอื่น ๆ ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากสังคม (Esteem needs) เป็นความต้องการที่จะให้มีผู้เอาใจใส่ เห็นความสำคัญของตน บางครั้งจึงใช้จ่ายเกินฐานะ เพื่อให้มีฐานะเหนือกว่าผู้อื่นในสังคม
  - 2.3 ความต้องการที่จะให้ตนได้รับความสำเร็จ (Self-actualization needs) เป็นความต้องการที่จะได้รับความสมหวัง ในสิ่งที่ตนคิดหรือต้องการทุกอย่าง

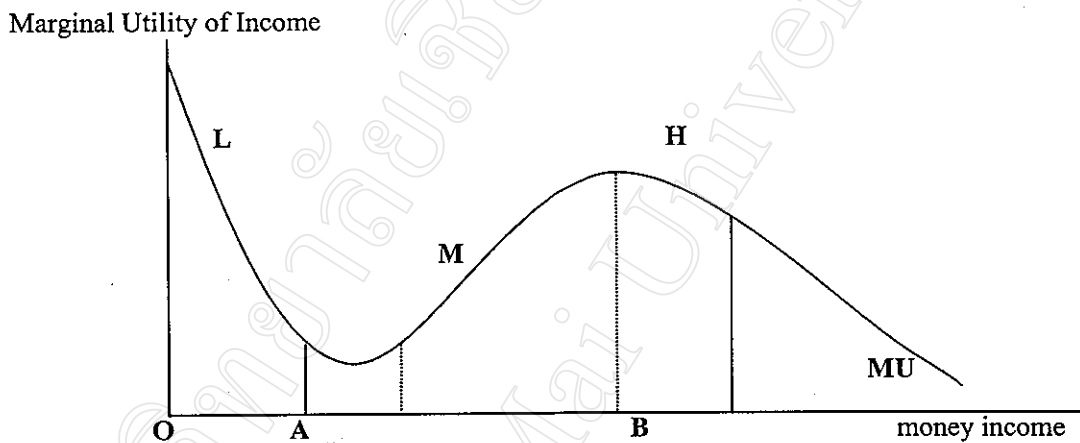
นอกจากนี้ Maslow เชื่อว่าความต้องการในลำดับที่สูงขึ้นจะไม่เกิดขึ้นจนกว่าความต้องการขั้นที่อยู่ต่ำ จะได้รับการตอบสนองแล้วเท่านั้น ดังนั้นเมื่อนำทฤษฎีแรงจูงใจมาใช้อธิบายพฤติกรรมของผู้ฝากเงินสลากออมสินแล้ว จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อการซื้อสลาก ได้แก่ ความเสี่ยงที่จะได้รับเงินรางวัลสูง ซึ่งเงินจำนวนมาก เป็นสิ่งที่จะทำให้ได้รับความสมหวังในสิ่งที่ตนคิดหรือต้องการได้แทบทุกอย่าง

3.2.5 สมมุติฐานของ Milton Friedman และ L.J. Savage (1968)

Friedman และ Savage ได้พยายามอธิบายว่าทำไมบุคคลผู้ถือทรัพย์สินจึงหลีกเลี่ยงความเสี่ยงพร้อมกับเลือกที่จะเสี่ยงพร้อม ๆ กัน สมมุติฐานของ Friedman และ Savage กล่าวว่าสำหรับบุคคลส่วนมาก อร์รลประโยชน์หน่วยสุดท้ายของรายได้ (utility of income) จะลดน้อยถอยลงเมื่อมีรายได้ต่ำกว่าบางระดับ และเพิ่มขึ้นเมื่อมีรายได้อยู่ระหว่างระดับนั้นกับบางระดับที่อยู่สูงกว่า และลดน้อยถอยลงอีกครั้งเมื่อมีรายได้สูงกว่าระดับที่สูงกว่านั้น Friedman และ Savage ได้แบ่งกลุ่มผู้ถือทรัพย์สินเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มที่มีรายได้ต่ำ (low income : L) ซึ่งมีรายได้ต่ำกว่าหรือพอเพียงที่จะถือเงินไว้เพื่อใช้สอยประจำวันและหรือถือเงินเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉินเท่านั้น
- 2) กลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง (medium income : M) นอกจากมีรายได้มากเพียงพอที่จะถือเงินไว้เพื่อใช้สอยประจำวันและใช้จ่ายในยามฉุกเฉินแล้ว ยังมีเงินเหลือพอที่จะเก็บออมลงทุนเก็งกำไรหรือนำไปทำอย่างอื่น
- 3) กลุ่มที่มีรายได้สูง (high income : H) มีรายได้มากกว่าที่จะคาดหวังผลตอบแทนจากการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง

ภาพ 3.2 แสดง The Friedman and Savage Hypothesis

ตามภาพที่ 3.2 Friedman และ Savage แบ่งกลุ่มผู้ถือทรัพย์สินเป็น 3 กลุ่ม ผู้ถือทรัพย์สินเหล่านี้มีพฤติกรรมในการเลือกถือสินทรัพย์แตกต่างกันไปตามกลุ่มเศรษฐกิจสังคม (Socioeconomic group) กลุ่มผู้ถือทรัพย์สินมีรายได้ต่ำ (OA) ชอบที่จะหลีกเลี่ยงความเสี่ยงเนื่องจากเขาเปรียบเทียบจำนวนเงินที่ต้องจ่ายแม้เพียงน้อยนิดเพื่อแลกกับอัตราประโยชน์ที่ต้องสูญเสียไปจำนวนมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้ถือสินทรัพย์กลุ่มนี้ดูจากความชันของเส้น marginal utility (MU) ย้อนขึ้นไปทางซ้ายมือ ณ จุด L กลุ่มต่อมาเมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น การคาดคะเนอรรถประโยชน์จากเงินที่ถือไว้เพื่อเก็งกำไรจะเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงเพื่อชดเชยกับระดับความเสี่ยงจากการเก็งกำไรที่เพิ่มขึ้น ณ จุด M และกลุ่มที่มีรายได้สูงมากขึ้นเรื่อย ๆ อรรถประโยชน์หน่วยสุดท้ายก็จะลดลงตามรูป ณ จุด H คือกลุ่มที่มีระดับรายได้ระดับสูง (OB) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ขึ้นชอบความเสี่ยงเช่นกัน เนื่องจากกลัวว่าจะกลับไปสู่ระดับรายได้ที่น้อยเหมือนเดิมอีก

โดยสรุปสมมติฐาน Friedman และ Savage ซึ่งให้เห็นว่ากลุ่มผู้ถือทรัพย์สินแบ่งตามระดับรายได้เป็น 3 ระดับ โดย 2 กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่มีรายได้ในระดับต่ำ (L) และระดับสูง (H) ทั้ง 2 กลุ่มนี้จะไม่ขึ้นชอบความเสี่ยง พร้อมทั้งจะหลีกเลี่ยงความเสี่ยงทุกประเภท กลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มที่มีรายได้ระดับปานกลาง (M) เป็นกลุ่มที่มีอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มของการถือทรัพย์สินสูง ผู้ถือทรัพย์สินกลุ่มนี้ไม่เพียงแต่ต้องการบริโภคสินค้าเพื่อการบริโภค (consumer good) มากขึ้นเท่านั้น แต่ยังต้องการที่จะยกระดับความเป็นอยู่ในสังคมของคนให้สูงขึ้น และต้องการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนอีกด้วย ผู้ถือทรัพย์สินกลุ่มนี้จึงพร้อมและขึ้นชอบที่จะเสี่ยง เพราะคาดคะเนว่ามูลค่าของเงินหรือสินทรัพย์ที่จะได้รับจะต้องสูงขึ้น ดังนั้นจึงไม่น่าประหลาดใจว่าสำหรับผู้ถือทรัพย์สินกลุ่มนี้ จะมีอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มรายได้ (MU) จะเพิ่มสูงขึ้น

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แนวความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบการอภิปรายผลคือ ทฤษฎีความต้องการถือเงินของ Milton Friedman กล่าวว่าบุคคลจะเลือกผสมผสานการถือทรัพย์สินต่างๆ ตามแนวคิดของแต่ละบุคคลเพื่อสร้างความมั่งคั่ง (Wealth) โดยคำนึงถึงอรรถประโยชน์ (Utility) ที่จะได้ตอบแทนจากการถือทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ ทฤษฎีการออมและการลงทุนที่มีความเห็นที่ว่า ถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น บุคคลจะยินดีออมเงินเพิ่มขึ้น โดยลดการบริโภคลงเพื่อต้องการได้รับดอกเบี้ยซึ่งเป็นผลตอบแทนของการออมที่สูงขึ้นนั่นเอง ทฤษฎีการบริโภคตลอด ช่วงอายุขัย (The Life Cycle Hypothesis) ซึ่งให้เห็นว่าช่วงกลางของชีวิตบุคคลจะเริ่มอดออมเพื่อใช้หนี้ที่สร้างไว้ตอนต้นชีวิตและเก็บไว้ใช้เมื่อตอนปลายชีวิต ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motive Theory) เพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายและจิตใจ ความเสี่ยงจากการซื้อสลากเพื่อจะได้รับเงินรางวัลสูง ซึ่งเงินจำนวนมากเป็นสิ่งที่ทำให้ได้รับความสมหวังในสิ่งที่ต้องการได้แทบทุกอย่าง และสมมติฐานของ Milton Friedman และ L.J. Savage ที่เชื่อว่าผู้ถือทรัพย์สินกลุ่มที่มีรายได้ระดับปานกลาง (M) เป็นกลุ่มที่ชอบเสี่ยงเพราะคาดคะเนว่ามูลค่าของเงินหรือสินทรัพย์ที่จะได้รับจะต้องสูงขึ้น ส่วนกลุ่มที่มีรายได้ในระดับต่ำ (L) และกลุ่มที่มีรายได้ในระดับสูง (H) ทั้งสองกลุ่มนี้จะไม่ชอบความเสี่ยง พร้อมทั้งจะหลีกเลี่ยงความเสี่ยงทุกประเภท